

Antonio
di Benedetto

Zama

Tato kniha se těší laskavé podpoře Nadace Český literární fond.

Dílo bylo vydáno v rámci Programu Sur – programu na podporu překladů Ministerstva zahraničních věcí Argentinské republiky.

Obra editado en el marco del Programa Sur de Apoyo a Traducciones del Ministerio de Relaciones Exteriores y Culto de la República Argentina.

© Luz Di Benedetto

© Adriana Hidalgo editora

© Rubato, 2013

Translation © Jan Hloušek, 2013

ISBN 978-80-87705-06-3

Věnováno obětem čekání

1790

I.

Vyšel jsem z města po proudu řeky vstříc osamělému setkání s lodí, na kterou jsem čekal, aniž jsem věděl, kdy připluje.

Dorazil jsem až k starému molu, té nevysvětlitelné stavbě, uvážím-li, že město i přístav byly vždycky tam, kde jsou – čtvrt míle nad ní.

Mezi jejími pilíři se zmítá a pleská voda, kterou tam řeka cestou zanechává.

Pohupována vlnami a drobným vířením bez konce se pravidelně vzdalovala a vracela mrtvá opice, ještě celá, nerozložená. Řeka, než vstoupila do lesa, trvale vyzývala k cestě, kterou ta opice nepodnikla, dokud nepřestala být opicí a nestala se její zdechlinou. Voda ji chtěla odnést a také ji odnášela, jenomže se zachytila mezi kůly nahnilého mostu a tam zůstala v ustavičném pohybu tam a zase zpět.

A tam jsme byli my, chtěli jsme odejít, a přece zůstávali.

Přestože je tak mírná, bránil jsem se povaze této země, neboť je tak dětsky půvabná a schopná mne uchvátit, že v polobděném stavu ochablosti mne sváděla k nečekaným, zrádným

myšlenkám, jež nevedou ke smíření s okolím a časem mne i zneklidňují. Podléhal jsem jim natolik, že v některých věcech jsem byl v rozporu sám se sebou, a pokud jsem rezignoval, mohl jsem se v nich i poznat.

Tyto náměty jsem si nechával jen pro sebe a vyloučil je z rozmluv s guvernérem a ostatními, protože zcela postrádám tu lehkost získávat přátele, jimž bych se mohl svěřovat. Musel jsem překonávat čekání a jeho trýzeň v hovorech k sobě i v nemožnosti cokoli sdělit. Jak mi to říkal ten občas drzý Ventura Prieto, který se ke mně přidal jednoho večera jistě ne proto, že by mne hledal, nýbrž jen tak po náhodném setkání. Připadalo mu, že v této rovinaté zemi jsem žil jako ve studni. Pověděl mi to jednou a víc než jednou, řekl to i ostatním bez ohledu na to, co věděli: že jsem byl předtím bojovým kohoutem, přinejmenším majitelem kohoutiho zápasště.

Objevil se právě ve chvíli, když jsem se zabýval mrtvou opicí; já mu ji ukázal, abych odvedl jeho pozornost a přešel dotazu, na co tady čekám. A on, Ventura Prieto, jenž mi byl služebně podřízen, chvíli přemítal, jako by hledal způsob, jak mne ohromit, nějakou zvláštnost, něco objevného. Pak mi vyprávěl o jednom ze svých výzkumů, jak je on nazýval a já je za takové nepovažoval, protože volaly po ověření a vůbec na mne působily matoucím a téměř nesnesitelným dojmem.

Řekl, že právě v této řece je taková ryba, kterou voda nemá ráda, a ona proto musí trávit život, celý svůj život v ustavičném komihání sem a tam jako ta opice. Pro ni je to větší trýzeň, neboť je živá a stále musí bojovat s proudem, který ji

chce vyvrhnout na břeh. Tyhle trpící ryby, řekl Ventura Prieto, tak závislé na tekutém živlu, který je vypuzuje, k němu lnou zřejmě proti své vůli a musejí vynaložit skoro všechnu svou energii na to, aby v něm vůbec mohly zůstat. Ačkoli neustále vzdorují nebezpečí, že budou vyvrženy z koryta řeky, takže se nikdy nenacházejí v jeho středu, nýbrž na okraji, dožívají se vysokého věku, vyššího než normální ryby. Podlehnu až zmoženy vlastní úporností, když nemají sílu sehnat si potravu.

Bez dechu jsem sledoval tento příběh, jemuž jsem nevěřil. Necítil jsem se dobře, když jsem uvažoval současně o rybě a o sobě. Proto jsem vyzval Venturu Prieta, abychom se vrátili, a zadržel další úvahy.

Snažil jsem se zaměstnat hlavu účelem své procházky, skutečností, že jsem očekával loď, a že pokud ta loď připluje, mohla by přivést nějakou zprávu od Marty a dětí, i když ony samy nepřijedou, a třeba už nikdy nepřijedou.

II.

Mohu se slitovat sám nad sebou, bez vrtochu sebetřýzně, když se už nebojím, že budu zahanben před ostatními, nýbrž toho, že překročím míru, kterou jsem si nesobecky určil. Když připustím své vášnivé sklony, vůbec si nemohu dovolit hledané nebo vymyšlené podněty. Nestrpí ohledy instinkt, který nás varoval, a my jsme ho nedbali.

Popohnalo mne slunce, po tolika dnech bez bouří již oproštěné od mraků, rozpálilo se až do běla a jeho bezbarvý strnulý jas splýval s čistounkým pískem, kreslícím přeludy. Mohl jsem vidět pumu a považovat ji za nehybnou a neškodnou, jako by to byla jen plochá dekorace bez vypracovaných detailů, jako by neměla drápy a tesáky, jako by křivky jejího těla nenaznačovaly, jak je pružné a připravené ke skoku, nýbrž poddajnost a něžné odevzdání ruce, jež hladí. Když jsem sledoval tu nespátnou pumu, přicházely mi na mysl hry, jež byly anebo mohou být strašlivé – ne v okamžiku, kdy se hrají, ale předtím nebo potom.

Hledal jsem spočinutí v bujném zelení nad potokem, ale musel jsem zastavit své kroky u prvních stromů, protože ke mně

doléhaly dovádivé a sebejisté hlasy žen vzrušených požítkem chladivé vody.

Přesto jsem postoupil dál a chráněn listnatým příkrovem jsem na okamžik zahlédl před sebou nahá těla, hnědá a zbarvená do zlatova, a stranou ještě jedno s odvrácenou tváří, z něhož jsem rozeznal jen šiji a vysoko vyčesané kadeře, jež mohly patřit stejně tak barevné jako bílé ženě. Nechtěl jsem pokračovat v pozorování, neboť to tělo mne zaujalo, mohla to být mulatka, a já bych se vůbec neměl na ženy takhle dívat, protože bych pak o nich snil, podlehl jim a špatně skončil.

Utekl jsem. Bylo však zřejmé, že si mne všimly, a když jsem si to uvědomil, nedokázal jsem rozeznat, jestli v tom křiku za mými zády nezazněl také jásoť.

Zpevnil jsem krok a šel stále rychleji, protože mi něco říkalo, že jsem sledován. Nemohl to být muž, protože muži nehlídají ženy při koupání. Asi indiánka nebo mulatka, podle toho, jak běžela mimo cestu, vyhýbajíc se křovinám a kmenům.

Skoro mne už dostihla a její spěch naznačoval, že chce vidět mou tvář, zjistit, kdo jsem, jak jí nejspíš přikázala její paní, podle všeho bílá žena. Proklínal jsem svůj ústup, to, že jsem ji spatřil a zakázal si cokoli o ní vědět. Teď bylo na mně vrátit se a čelit vzniklé situaci: odhalit tu ženu, odhalit sám sebe.

Nebylo to možné.

Jen jsem si mohl na pronásledovatele vybit zuřivost nabitou zhrzeným pocitem. Prudce jsem vybočil doleva, vnikl

mezi stromy a ona, překvapená a zmatená, se ani nedala na útěk. Tak jak tam stála ve své nahotě, popadl jsem ji za krk, zdusil její výkřik a zpoličkoval ji, až mi vyschl pot na rukou. Jedním úderem jsem ji povalil na zem. Schoulila se a stočila se ke mně zády. Ještě jsem ji nakopl do hýždí a odešel.

Se mnou odcházel vychládající vztek, jenž ustupoval tvrdému sebeobvinění: Hleďme, ty máš charakter? Chachá!

Moje ruka může udeřit do tváře ženu, ale zpoličkovaný budu já, protože jsem znevážil svou čest.

I kdyby tomu tak nebylo, kdyby šlo jen o nepřipustnou hrubost, nemohl jsem ničím ospravedlnit, že jsem se dal strhnout hněvem a v bližním potlačil to, co jsem v něm sám vyvolal.

III.

Přišel znovu čas siesty vyzývající ke spočinutí na lůžku, ale pro mne bylo riskantní ulehnout dnes opět venku, přinejmenším tak krátce po té koupeli žen.

Byla siesta a onen děsný chlap se blížil ke mně prázdnou ulicí jako meteorit, balvan vyvržený ze slunce, neomylnou mocí zacílený mezi všemi smrtelníky právě na mne.

Sevřel rukou můj oděv, a já ho chtěl zarazit energickým „No dovolte, pane?“. Neposlechl mne, ale sípavě mi vynařlal do „obejdů, co se lepí na počestné ženy“ a „odporných, zbabělých čumilů, kteří na to nemají“. Zmateně pohoršen a uhádnuv, že je to manžel teď už vím které ženy, jsem se snažil zbavit sevření, ale on zařval „Rozdáme si to spolu jinak!“, odešel a nechal mě tam stát. Opustil mne ve chvíli, kdy jsem ho potřeboval setřást a zahnat, obelstil mne a zvládl příslibem budoucí odvety, protože, jak se nechal slyšet, mezi námi dojde k souboji.

Souboj ale nebude. Ulicí neprocházel nikdo kromě hárající feny a jejích čtyřnohých nápadníků, takže by žádný svědek od něho nepožadoval, aby dané slovo dodržel. Ten zpěněný

výkřik měl zjevně postačit, aby se zbavil chuti mne zmlátit. Já bych si mohl naproti tomu vyčítat horší slabosti.

Nieméně jsem si přísahal, že tento projev slabosti bude poslední. Řekl jsem si, že když jsem jej přetrpěl, bylo to jediné proto, že jsem pochopil, proč on takhle vybuchl, a že jsem uznal svůj díl viny. Ale přesto – říkal jsem si – mne neměl urážet. „Odporný čumil“ jsou slova, jež neminou cíl a vryjí se do paměti.

Jestliže je tomu tak, že k ohlášenému souboji nikdy nedojde, dalo se z toho vyvodit, že určitá míra satisfakce za urážku je přípustná i pro lidi zjevně surové? Měl jsem snad věřit tomu, že muž, který jen s nedostatečnou kuráží brání svou ženu, je v tom, aby se jí více zastal, více než strachem omezován neuvědomělými motivy – utajenou záští, neurčitým odporem, vyhaslou láskou –, jež nejsou zřejmé nikomu, dokonce ani jemu samotnému?

IV.

Guvernér mi předal nepochopitelný případ. Požádal mne pouze, abych mu poradil a držel se jeho zadání. Nechtěl jsem přemýšlet o tom, má-li on, guvernér, oprávnění vyzvednout z vazebního žaláře vězně obžalovaného z vraždy a dát ho přivést do mé kanceláře pouze jedním dozorcem, který mi měl „objasnit situaci“, abych zjistil, „zda a jak bude možno dosáhnout zproštění viny“. Měl jsem uloženo ho vyslechnout a nedat najevo, jak se ke mně dostal, ani s jakým doporučením a záměry jeho příznivce. Bylo zapotřebí, abych se staral o své postavení, o své místo, právě tak, abych se jej, svého místa zbavil.

Bylo zapotřebí, abych vyslechl vězně, což se mi po malé chvíli jevilo jako neproveditelné vzhledem k nemožnosti vyslechnout někoho, kdo nemluví. Byl nepřístupný, ne snad ze zatvřelosti, nýbrž proto, že byl duchem nepřítomen a mlčel o jádru věci, totiž o tom, čeho se dopustil.

Dozorce, který stál za ním, mi s velkým taktkem naznačil, že se můžeme obávat záchvatu pláče nebo kdovíjakého citového výlevu.

Nebyla to tudíž osoba nebezpečná, nýbrž zlomená.

Abych si ušetřil takovou scénu, kterou jsem patrně sám způsobil nezakrytým vyptáváním a otráveností, jež mne záhy ovládla, zanechal jsem vězně samotného s dozorcem, který, jak se zdálo, jej více chránil než hlídal.

Myslím, že abych si spravil náladu, zašel jsem během přestávky do místnosti, v níž pracoval Ventura Prieto. Pověděl jsem mu o případu němoty, který jsem nechal za dveřmi.

Nepotřeboval jsem ničeho litovat, protože Ventura Prieto mne požádal vůbec ne pohrdlivým „Takhle to nepůjde“ o svolení se věci ujmout a být mi ku pomoci. Úsměvem, který mohl vypadat přátelsky, protože sotva připomínal úředníka, se Prietovi podařilo dosáhnout toho, že ta uzavřená mysl se alespoň nakrátko zpřístupnila.

Se sklopenýma očima a zármutkem zatíženým hlasem sdělil onen pohledný, ale předčasně uvadlý mládenec:

„Byl jsem vášnivý kuřák. Jedné noci jsem se zděšením upozoroval, že se mi narodil orel-netopýr.“

Zarazil se.

Tím strohým sdělením nás znepokojil natolik, že jsme si začali přát, aby se znovu neodmlčel. Ale pokračoval. Všiml si, že slova neodpovídala úplně jeho myšlení, a úporně se snažil udržet souvislosti. Po chvíli začal znovu přehlednějším způsobem:

„Byl jsem vášnivý kuřák. Jednou večer jsem usnul s cigaretou v ústech a probudil se ve strachu z probuzení. Zdálo se mi totiž, jako bych to najisto věděl: narostlo mi netopýří

křídlo. S odporem jsem hledal ve tmě svůj velký nůž. Křídlo jsem si odřízl. Odpadlo, a když se rozjasnil den, byla to tmavovlasá žena a já jí řekl, že ji miluji. Odvedli mne do vězení.“

Víc neřekl.

Mlčeli jsme společně s ním.

Pohledem jsem naznačil žalárníkovi, že ho má odvést.

Také Ventura Prieto řekl, že mám najít způsob, jako ho zachránit.

Litoval, že neviděl zohavené tělo tmavovlasé ženy. Chtěl vědět, na kterém místě do ní řezal nožem.

V.

Tato vyčerpávající rozmluva ztlumila otřesy, které v mém srdci vyvolaly dva dunivé výstřely z děla, jež oznamují příjezd lodi.

Vak s korespondencí byl doručen do úřadu guvernéra, dříve než jsem mohl, jako jindy, dorazit až k molu, abych byl co nejbližší novinkám a viděl do tváře lodníkům a nepočetným pasažérům.

Službu konající úředník rozděloval svědomitě zásilky pro každého, žádnou pro dona Diega de Zama, neboť mým rukám bylo souzeno, aby zůstaly dlouhou dobu prázdné.

Nepřítomnost zpráv od Marty, od dětí a mojí matky mne při nejednom příjezdu lodi uváděla do stísněné nálady, ovšem během čtrnácti měsíců mého zdejšího působení se počet takových příjezdů sčítal, a to mne ještě víc deptalo.

Když jsem odcházel z kanceláře, zřekl jsem se té žádoucí podívané na další velké plavidlo a cestovní hemžení v přístavu.

Uchýlil jsem se domů.

Požádal jsem otrokyni o přesnídávkou ze slepičích vajec. Bylo to nezvyklé, protože jsem vždycky jedl venku, a tak jsem upoutal pozornost deér mého domácího dona Dominiga Gallegose Moyana. Jednu z nich to přimělo, aby později přišla za mnou do komnaty, nabídla mi maté, a já jsem je přijal.

Druhou polovinu dne jsem zasvětil psaní epištoly, podrobné a žalující, určené Martě, aby s ní loď vyrazila na svou cestu po proudu.

Pomalu jsem probíral v mysli putování dopisu po vodě až do Buenos Aires, pak pevninou stovky mil směrem na západ, a mrzely mne výčitky ještě neuschlé na listu, který by moje choť, vzdálená a bez svého muže, měla číst o tři čtyři měsíce později, snad v den, kdy já už budu šťasten. Přesto jsem na svém psaní nic nezměnil.

V mé samotě mi za soumraku bylo oznámeno, že mám návštěvu.

Jelikož jsem nevěděl, která loď připlula, nevěděl jsem ani, že kapitánem je můj přítel, důstojník Indalecio Zabaleta. Pevně a srdečně jsem ho objal.

Vytušil jsem, že mi chce něco předat, jestliže mne rovnou vyhledal a odložil záležitosti, které musí kapitán vyřizovat první den po přistání. Ale než jsem se stačil na cokoli zeptat, upoutal mou pozornost někdo jiný.

Kousek ode dveří na galerii hledělo na mne v rozpacích – podle mne zamyšleně – dítě. Zajisté přišlo s Indaleciem, mohl to být jeho syn. To však teď nebylo pro mne důležité,

zaujalo mne napětí v jeho ušlechtilé tváři a oči, jež ohlašovaly pláč, který bez dalšího podnětu propukl, jakmile se k němu kapitán otočil.

Vyběhl a vrhl se mi do náruče s jedním dlouhým vzlykem, v němž byly, jak mne napadlo, radost a nadšení.

Odhadoval jsem správně. Indalecio mi to vysvětlil, nadšený svou ratolestí a snad i hrdý na její citový výlev.

„Cestou jsem mu řekl, kdo byl doktor don Diego de Zama.“

Nečekaná, dojemná pocta doktoru Diegovi de Zama od dvanáctiletého hošika. Tohle uznání vyvážilo tolik znevažujících opomíjení, jež musel snášet den po dni až do tohoto večera.

Muž činu, budovatel, mírotvorce mezi indiány, který vykonával spravedlnost, aniž pozvedl meč. Zama, jenž zvládl indiánskou rebelii bez prolití španělské krve, získal pocty od panovníka a respekt u poražených. To nebyl Zama těch úředních kroků, jež nepřinášejí nic nového, nepřekvapují a ničím nehrozí. Zama jako zemský správce vysoce přezíral Zamu vládního justiciára, zatímco ten se pokoušel prokázat něco víc než spříznění, něco jako absolutní identitu obou. Někdejšímu zemskému správci stavěl na odiv své místo učeného rádce, druhé nejvyšší v celé provincii, podléhající přímo guvernérovi. Přitom justiciár Zama věděl, aniž to mohl sám před sebou zastříti, že v této zemi víc než kde jinde v království nečiní pouhý úřad nikoho božským a že nikdo se nestává

hrdinou, pokud pro nějakou věc nenasadí život, byť by ta věc za to nestála. Justiciář Zama se musel spokojit s tím, že je Zamou podmíněných možností, jemuž není dána příležitost vyniknout.

Na této úrovni soupeření mohl Zama méně obdařený vytušit, že Zama bez hany přece jen nebyl tak nadšeným a obávaným bojovníkem: zemský správce se smyslem pro spravedlnost si snáze podrobí vůli otroků deptaných celé měsíce více než krutým, nelítostným útlakem.

Tím správcem jsem byl já: mužem zákona, soudcem, a tyto přednosti, ač nepatřily ve skutečnosti hrdinovi, nepřipouštěly skrývání či popírání své čistoty a vznešenosti. Byl jsem mužem nebojácným, vyvoleným a odhodlaným tvrdě skoncovat přinejmenším se zločinem. Tvrdě a beze strachu.

„Pověděl jsem mu, kdo *byl* Zama.“ Oslnivé světlo mého jiného života, jež nedokázalo prosvítit pološero, v kterém jsem tehdy žil.

Zama opravdu *byl* a nemohl změnit to, čím byl. Někdo by si mohl myslet, že mne určovala minulost, jež se dožaduje zářivější budoucnosti. Tohle dítě, Indaleciův syn, přišel, aby si ji s obdivným nadšením na mně vynutil.

Já jsem však viděl minulost jako něco hluboko uloženého, beztvareho a současně zdokonalitelného. Při všech ušlechtilých prvcích se v ní dalo rozpoznat cosi z větší části mazlavého, nepříjemného a nesnadno uchopitelného, jako by to byly vnitřnosti právě vyvrženého zvířete. Nepopíral jsem to; byla to část mne samotného, dokonce nezbytná, i když jsem

se na jejím vzniku nepodílel. Spíše jsem očekával, že v budoucnosti budu sám sebou prostřednictvím toho, čím bych se v té budoucnosti mohl stát.

Snad jsem si myslel, že už jsem sám sebou a že můj život určuje obraz mého budoucího já. Možná že Zama, který se chtěl podobat příštím Zamovi, lpěl na Zamovi, který tu již byl, a napodoboval jej, jako by se bál, že něco přeruší.

Nad zpola vypitou lahví pálenky jsem se dověděl, že Indalecio byl v Buenos Aires u mého švagra, který se přimlouval u místokrále za mé přeložení, přesně jak jsem to potřeboval a jak jsem o to usiloval.

Slíbené postrádalo časovou určitost, ale působilo nadějně.

Výměnou za sdělení, jemuž jsem důvěřoval – byť ne zcela, protože mi něčím připomínalo opakované nezdary – jsem se kapitánovi svěřil se svými záměry: netoužil jsem tolik po povýšení jako po tom, abych byl přeložen do Buenos Aires nebo do Santiaga de Chile. Má kariéra se zarazila na místě, kde jsem měl – jak bylo naznačeno v mém jmenování – jen letmo setrvat na přechodnou dobu. A co více, od mé ženy mne dělila polovina délky dvou zemí a celá šířka země druhé.

Snad kvůli tomu, že byla přítomna dětská bytost, jsem si ponechal hlavní část zповědi pro sebe: o tom, jaké utrpení pro mne znamenala ta vzdálenost vzhledem k přísně dodržované věrnosti Martě, ačkoli bych vlastnímu svědomí nedokázal jasně vysvětlit, proč jsem jí byl tak věrný.

Povečeřeli jsme v hostinci.

Pozdě cestou zpět jsem mohl obdivovat osamělou vznešenost měsíce a podnicen alkoholem prožíval jsem své nutkání vyrovnat se mu v každé zkoušce. Opuštěné ulice lemované velkými domy a stinnými prázdnými pozemky, zvlněný terén sestupující k řece byly scénérii vhodnou pro překvapení, na která by můj rapír zajisté uměl bez váhání odpovědět.

Cítil jsem se té noci statečný a bezmezně přístupný lásee.

Jako v předurčení se mi naskytla příležitost s krásnou, líbeznou ženou.

Protože byla už pozdní hodina, vstoupil jsem do domu ze zadní strany, využiv tajných vrátek do zahrady, ještě za dvorem pro služebnictvo. Myslím, že moje přítomnost, na tomto místě a tak pozdě nečekaná, vyvolala poněkud rozruch. Počítal bych, že někdo mohl utéci nebo se tam skrýt již o hodně dřív, než jsem vešel.

Ale zůstal tam někdo další, komu se úplně schovat nepodařilo a se zpožděním chtěl uniknout ve stínu zahradní zdi. Rozeznal jsem ženskou postavu, ale nevěděl, komu patří. Deseti dlouhými, takticky zvolenými kroky jsem se ocitl na místě, kde jsem jí mohl zkřížit cestu; protože zjistila, že je zaskočena a nemá se kde skrýt, nezastavila se.

Běžela přímo ke mně a ty okamžiky ve střehu mne poznamenaly asi víc než ji, protože jsem měl dost optimismu a kuráže na to, abych si rázem dělal naději.

Byla to Rita, mladší z deer dona Dominga, mého domácího. Poznal jsem ji, když nás dělily ještě čtyři metry, přestože

mantila čerila měsíční svit na její tváři. Měsíční žena, řekl jsem si, abych dodal kouzlo té chvíli napětí; jiné vzrušení však řídilo mé smysly.

Ani ne po dvou krocích zakopla a upadla. Přiběhl jsem jí na pomoc, třebaže se už zvedala a pomoc zjevně nepotřebovala. Ale já, nepřičetný touhou, jen abych toho využil, jsem ji objal ze zadu a moje ruce žádostivě sevřely její ňadra. Byla ochablá, jakoby už mnohokrát dotýkaná.

Chtěl jsem si vybrat odměnu, že budu mlčet o její noční eskapádě. Svůj záměr jsem vyjevil bez nejmenší zábrany. Nepřijala jej. Narovнала se, jemně se vymanila z mého objetí a s rozhodným pohledem do očí mi vyslovila klidné poděkování, jako bych jí učinil velkou laskavost. S pozornou důstojností odkráčela ke svému příbytku.

Nemohla mi vyčítat obtěžování, natož násilí. To pochopila okamžitě. Ze své strany mi dala na srozuměnou, že se mě nebojí.

Zůstal jsem v zahradě a chvíli ještě zíral směrem, kterým zmizela. Myslím, že jsem tam přihloupě zkameněl, jako by mne opustily smysly.

Pak jsem přišel k sobě a uložil se na místečko vonící bylinami. Potřeboval jsem se ještě chvíli pokochat venku uprostřed noci půvabem dobrodružství. To proto, že se mi naskytla příležitost pod vlastní střechou: bílá a Španělka, mladouká. Mé dlaně už věděly, že není nedotčená.

VI.

Společenská zábava v domě dona Godofreda Alija, administrátora úřadu královského pokladu.

Jeho choť ohlásila, že bude na anglický způsob a pozvala nás na pátou hodinu odpolední. Dala roznášet kouřící kakao se sklenkou sladkého likéru. Všichni říkali, že je to „opravdu po anglicku“, a já si ponechal mínění pro sebe, neboť na tichomořském pobřeží jsem vypožoroval, že Angličané, kteří je takto obvykle podávali jako jídlo, byli námořníci. Hostům – hlavně mužům mezi nimi – by celkem nevadilo, že to byl nápoj námořníků, protože mravy jsou zde poněkud hrubšího rázu, ale rozhodně by nebyli nadšeni tím, že jde o jídlo, a nikoli o lahůdku. Nakonec nabídla paní domu – pro změnu, nechtíc zanedbat zdejší zvyky – rovněž maté, které pak všem zachutnalo víc než kakao.

Před podáváním večere se objevil ještě někdo, kdo si dovolil pohrdnout „anglickou recepcí“. Rozeznal jsem ji, sotva překročila práh, a od té chvíle se společenské setkání pro mne změnilo v jemnou hru plnou očekávání.

Byla to manželka onoho slunečního balvanu. Luciana, choť Honoria Piñarese de Luenga, kolegyně Godofreda Alija, opět jednou nepřítomného, aniž si toho kdo všiml, neboť do společnosti vždy chodila jeho manželka, a nikoli on, a malý oficiální svět se spokojil s tím, že tomu tak bylo.

Pochopitelně mi nebyla Luciana neznámá, už předtím jsme spolu dokonce několikrát rozmlouvali. Ode dne, kdy mi její choť pohrozil soubojem, jsem věděl, že ona byla tou ženou, která se koupala v bystrině, a příležitostně se oddával předstávám o jejím těle, obdařeném víc, než dával tušit její šat. Musel jsem nicméně připustit, že šlo o něco zapovězeného a nemožného.

I když Piñares nepřicházel, její přítomnost na dýchánku mne mátl, ochromovala mé pohyby tím víc, že mi nevěnovala jediný pohled a neposkytla jedinou možnost, abych se odhodlal k osobnímu pozdravu, který bych ani nevěděl, jak jí složit.

Zlořečil jsem si, že jsem nepředvídal to setkání, naprosto logické vzhledem k tomu, že Alijo a Piñares působili ve stejném úřadu. Ale ve dnech, jež proběhly od pozvání, byla má pozornost upřena výhradně na Ritu.

Zůstával jsem doma častěji než kdykoli předtím. Číhal jsem na její kroky, sledoval její odchody na mši, očekáváje nějakou známku povolnosti jako odměnu za své mlčení. Avšak hrdě mne přehlížela.

Upadl jsem do horečnatého stavu, jako by mi horečka sestupovala do těla z hlavy zanícené pro Ritu a plány, které jsem pro ni a pro sebe spřádal.

Večírek se mi nabídl jako možnost volně vydechnout.

Tři hodiny posezení mezi kakaem a večeří musely posílit důvěrnost, k níž beztak podněcovalo už to, že jsme se stýkali v užším kruhu v každodenním životě, stále stejném po měsíce a roky.

Mohli jsme si vzájemně dovolit hodně, jedni vůči druhým, ačkoli po pravdě řečeno, já si nechával líbit více, než jsem v vrozené zdrženlivosti vůči druhým připouštěl sám sobě.

Někdo z pánské společnosti navrhl, že bychom mohli po společné večeři, když dámy už budou doma, uspořádat schůzku se svobodnými mulatkami v jistém domě na kraji města. Jelikož se zjevně lascivním úsměškem souhlasila většina z nás, otázal se jeden znalý podnikavec jednoho po druhém, kdo tedy půjde, aby mohl uvážít celkový počet a přichystat všechno pro okamžitý odchod.

Svedl jsem tuhý boj s vlastní nerozhodností, pak přišla rada na mne a já se omluvil.

Poté se mne jeden z těch, co už znali mé způsoby, beze-lstně zeptal: „Může to být jen běloška?“

„A Španělka!“ odsekl jsem nafoukaně.

Důraznost mé odpovědi utála jakoukoli další možnost vysvětlování.

Organizátor pokračoval ve sčítání těch, kteří se zúčastní.

Jenom ten, co se mne zeptal, neustoupil a zvědavě, s ohledem a jemnou naléhavostí mne odvedl stranou, aby mi řekl, že je překvapen mou vylučnou preferencí. Požádal mne o tu čest, abych mu sdělil, jestli jsem k takovému postoji nucen z náboženských důvodů.

Odpověděl jsem mu po pravdě:

„Obávám se nákazy francouzskou nemocí. Mám strach o svůj nos, že mi jej ta nemoc rozežere.“

Nechal mne na pokoji.

Nepřiznal jsem všechny důvody, pouze ten nejdůležitější. Dosud jsem nikdy netušil, že vyjevím osobě tak vzdálené mému soukromí své úzkosti a pohnutky svého jednání.

Byl to však pravý kavalír a nedal ani v nejmenším najevo posměch, který by si mohl snadno dovolit, když se v hovoru se sousedy u stolu, dámy nevyjímaje, vyjádřil s uznáním o počestných mužích a zauvažoval, který z účastníků zábavy by to mohl být.

Byl jsem v dosahu jeho slov; stejně tak i Luciana, jež se nezdála příliš naslouchat rozpravě o morálce. Nieméně když řečník dal najevo, kdo z nás přítomných nese bílý, posvěcující symbol utrpení a čistoty, Luciana uplatnila půvab svých očí a přejela mne krátce pronikavým pohledem. Jako by se bez odporu poddávala vábení něčeho nového a lehce zvláštního.

Cítil jsem náhle, jak jihnu a zaplavuje mne příjemný pocit. Snadno jsem se mohl vymanit z lichotivé moci tiše oceňujících pohledů ostatních a ulpět na letmém po-

hledu ženy s nádherným tělem, jehož nahotu jsem si vyvolával už bez smyslného zaujetí, nehledě na to, že toho večera mi nepřipadalo, že mezi ostatními vyniká větší krásou.

Během jídla se už dál mou osobou nezabývala. Její nezájem mne o to víc přitahoval, a dokonce mne přivedl k nadměrnému počtu vypitých sklenic, neboť jsem chtěl získat kuráž a vypadat skvěle, což – jak jsem si ověřil – na Lucianu nezapůsobilo.

Svou dychtivost jsem zadržel a zakryl ji rozvážným mlčením.

Nevím, nakolik jsem zradil sám sebe. Zjistil jsem to nikoli bez hněvu, když jsem odsouval židli, abych opustil stůl, jak to dělali všichni, a když se vrchní oficiál Bermúdez naklonil k mému uchu a předváděje ostatním, že mi přátelsky svěřuje něco důvěrného, mi s úsměvem řekl:

„Kdosi v mé blízkosti měl nápad, který nás velmi pobavil. Ukázal na Lucianu Piñaresovou a zvolal, že to je ženská s pěknějším tělem, než si Zama vůbec představoval.“

Ve mně jako by se vzedmula běsnící bouře. Ale stalo se, že ten, kdo si představoval nádherná těla, zachytil v té chvíli, ani o vteřinu později, další pohled ženy s ještě pěknějším tělem, než si vůbec představoval. Pohled, jenž zazpíval poselství: „Kéž bych vás více znala...“

Kdybych cestou domů potkal na ulici Jeho Veličenstvo s návrhem na jazyku: „Zamo, vzal bys pověření v Buenos

Aires, lépe placené a váženější, pokud budeš souhlasit s tím, že odjedeš zítra?“, odpověděl bych mu: „Ještě ne.“

Žádný muž – říkal jsem si – nepohrdne možností nepovolené lásky. Je to hra, hra o nebezpečí a ukojení žádosti. Vyhraješ-li, zvítězilo předstírání nad oklamaným třetím a společností, nevyžádanou střežitelkou mravů.

Antonio di Benedetto

Zama

Ze španělského originálu *Zama*
vydaného nakladatelstvím Adriana Hidalgo editora S.A. v Buenos Aires
roku 2006
přeložil Jan Hloušek
Odpovědný redaktor Petr Janus
Obálka a grafická úprava OFICINA
Sazba JT
Vydalo nakladatelství RUBATO v Praze roku 2013
Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s.r.o., České Budějovice
První vydání
ISBN 978-80-87705-06-3

RUBATO
Sarajevská 8, 120 00 Praha 2
www.rubato.cz
studio@rubato.cz

RUBATO

Vydali jsme

Jean Cocteau – Opium

Pascal Quignard – Terasa v Římě

Henri Michaux – Cesta nepoddajnosti

Elsa Aids – Trojjediný prst

Jak vznikla a hospodařila TJ Letové sporty

Tleskač v Praze

Neviditelný výbor – Vzpoua přichází

Ch. Deloivre, Ch. Dubois – Circus politicus

Peter Handke – Úzkost brankáře při penaltě

Peter Handke – Velký pád

Připravujeme

Jan Smutný – Hmotný bod

Gianni Vattimo – Transparentní společnost

Antonín Kosík – Insistence

Bruno Munari – Umění jako řemeslo

Gillo Dorfles – Móda módy

Gisèle Prassinós – Na tváři lehký dotek trápení

Richard Hollis – Grafický design

Flann O'Brien – At Swim-two-birds

Eric Gill – Esej o typografii